

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับดนตรีไทย

กาญจนา อินทรสุนานนท์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โปรดดนตรีไทยตั้งแต่ครั้งยังทรงพระเยาว์ โดยตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาลัยวิชาการศึกษาคณะศรีนครินทรวิโรฒ) ในปี ๒๕๑๓ ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว-ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จฯ มาทรงดนตรีสากลร่วมกับวงดนตรีวิฑู อ.ส. และนักดนตรีอื่นๆ ที่ได้รับเชิญมา

ในปี ๒๕๑๕ เป็นครั้งแรกที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร ได้เป็นเจ้าภาพจัดงานดนตรีไทยอุดม ศึกษาครั้งที่ ๖ และในปีเดียวกันนั่นเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ มาทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร อีก และในปีนั้นสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงชอด้วงเพลงลาวดวงเดือน โดยมีสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงฉิ่ง ซึ่งยังความปลาบปลื้มแก่ผู้เฝ้ารับเสด็จยิ่งนัก และเช้าวันถัดมา หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ได้ตีพิมพ์พระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ขณะทรงชอด้วงไว้ในหน้าหนึ่ง บรรดาเหล่านักดนตรีไทยและครูดนตรีไทยต่างชื่นชมโสมนัสและกล่าวว่า “ดนตรีไทยไม่สิ้นแล้ว เพราะพระทูลกระหม่อมแก้วเป็นมิ่งขวัญ”

ในปี ๒๕๑๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเสด็จฯ มาด้วย ในปีนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงชอด้วงเพลงแขกมอญบางขุนพรหมร่วมกับวงดนตรีไทยของมหาวิทยาลัยและทรงพระราชนิพนธ์เพลงล้มด้า

หลังจากนั้นการเสด็จฯ มาทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรก็เว้นว่างไปจนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ มาศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และเมื่อพระองค์ทรงสำเร็จการศึกษาแล้วทางมหาวิทยาลัยจัดให้มีวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งมีการเสนาองานทั้งทางด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ

ในปี ๒๕๓๓ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จฯ ไปทรงดนตรีไทยร่วมกับวงดนตรีไทยของมหาวิทยาลัย ในเพลงใหม่โรงมหาราช และโปรดเกล้าฯ ให้อาจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ ร้องเพลงล้มด้า

ต่อมาภายหลังเพลงล้มตำได้แพร่หลายไปยังหมู่ผู้ฟัง โดยเหตุที่นักร้องเพลงลูกทุ่งชื่อดัง คือ คุณพุ่มพวง ดวงจันทร์ ได้อัญเชิญเพลงพระราชานิพนธ์ล้มตำ ไปร้องในงานกึ่งศตวรรษลูกทุ่งไทย ที่จัดขึ้น ณ ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ในปี ๒๕๓๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีหมายกำหนดการการเสด็จส่วนพระองค์มาในงานวันสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อทรงฟังคำบรรยายเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ห้องประชุมสุตใจ เหล่าสุนทร ในงานนี้ได้จัดให้มีการบรรยายเกี่ยวกับดนตรีไทยโดยบรมครูทางดนตรีไทยที่ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ๓ ท่าน คือ อาจารย์มนตรี ตราโมท อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทีน และอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร

เมื่อกลุ่มอาจารย์ภาควิชาดุริยางคศาสตร์สาขาดนตรีไทยได้รับเชิญจากสถาบัน SOAS แห่งมหาวิทยาลัยลอนดอน ประเทศอังกฤษ ให้ไปแสดงดนตรีในงานประชุมนานาชาติเรื่อง ไทยศึกษาในวันที่ ๕ กรกฎาคม - ๘ กรกฎาคม ๒๕๓๖ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาเสด็จฯ ไปในพิธีเปิดงานและทรงเข้าร่วมประชุมด้วย

การประชุมนี้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศไทยโดยตรง คือ มีการเสนอผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยในทุกๆ ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญจากประเทศไทยและต่างประเทศ

ดร. สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ จากภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้เสนอผลงานเรื่องเดี่ยวกราวโน โดยมีอาจารย์นิกร จันทกร บรรเลงเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงกราวโนประกอบการบรรยาย ทำให้ชาวต่างประเทศและคนไทยที่ไปประชุมอยู่นั้นประทับใจมาก

วันรุ่งขึ้น เจ้าฟ้าหญิงแอนน์แห่งประเทศอังกฤษทรงจัดงานเลี้ยงต้อนรับสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และกลุ่มผู้แทนจากนานาชาติที่เข้าร่วมในการประชุมที่ SOAS วงดนตรีไทยซึ่งประกอบด้วย ดร. สมศักดิ์ เกตุแก่นจันทร์ อาจารย์นิกร จันทกร อาจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์ จากภาควิชาดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์บุญช่วย โสวัตร จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ณัฐพงษ์ โสวัตร จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ อาจารย์สมาน น้อยนิตย์ จากวิทยาลัยนาฏศิลป์ อาจารย์มนัส ชาวปลื้ม จากกองการสังคีต กรมศิลปากร ร่วมกันบรรเลงเพลงถวาย

กลุ่มครูดนตรีกลุ่มนี้เป็นลูกศิษย์อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ซึ่งอาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร นี้ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สาขาดนตรี ใน พ.ศ. ๒๕๓๕

อาจารย์ประสิทธิ์ ถาวร ท่านได้แต่งเพลงใหม่ขึ้นเพลงหนึ่งชื่อ เพลงสำราญดนตรีกลอง เพื่อใช้แสดงในงานประชุมที่ประเทศอังกฤษนี้โดยเฉพาะและได้จัดเพลงที่จะบรรเลงในงานแสดงดนตรีไทยในงานประชุมที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ทรงฟังดนตรี มีเพลงดังนี้

๑. เพลงโหมโรงศรทอง ออกเดี่ยวเชิดในทุกเครื่องมือ
๒. เพลงชุดสำราญดนตรี ออกเพลงแสนคำนึง
๓. วงปี่กลอง บรรเลงเพลงสระหม่า
๔. เพลงเชิดจีน ทางพิเศษ

ในการบรรเลงดนตรีหน้าพระที่นั่งในประเทศอังกฤษนั้น จัดในห้องประชุมขนาดกลาง ตั้งเก้าอี้ให้คนนั่งฟังเต็มห้องประชุมประมาณ ๕๐๐ คน กลุ่มคนที่เข้าฟังมีองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้เข้าร่วมประชุมที่ SOAS คณะทูตไทยที่กรุงลอนดอนคณะทูตจากประเทศต่าง ๆ และผู้ตามเสด็จฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

คณะครูดนตรีเตรียมการซ้อมมาก่อนแล้วตั้งแต่ไปถึงคือ วันที่ ๒-๖ กรกฎาคม ๒๕๓๖ เพื่อแสดงในวันสำคัญนี้คือ วันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๖ และในวันที่ ๕ ในพิธีเปิดการประชุมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพบปะกับกลุ่มครูดนตรีทรงทักทายและทรงซักถามถึงการซ้อมทำให้ทุกคนรู้สึกปลื้มที่ทรงเป็นห่วงใย

ในการแสดงในวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๓๖ นั้นแสดงได้อย่างดีเยี่ยมเป็นที่พอพระราชหฤทัยในตอนแรกทรงเคาะจังหวะตาม ในตอนหลังทรงขับร้องตามพอจบการแสดงผู้ชมปรบมือให้เกียรติยาวนาน กลุ่มครูดนตรีก็มลงกราบถึง ๓ ครั้ง ทรงถามว่า “ไม่ต่อหรือ” ก็เลยต้องบรรเลงอีกเพลงหนึ่งให้เป็นที่สนุกสนานคือเพลงระบำชาวนา ก็เป็นที่พอพระราชหฤทัยมาก หลังจากนั้นก็มีงานเลี้ยงสมเด็จพะเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงสนทนากับกลุ่มครูดนตรี

อาจารย์ณัฐพงศ์ โสวัตร กราบบังคมทูล สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีว่าได้ยินพระสุรเสียงพระองค์ท่านร้องเพลงด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตอบว่า “ก็อยากร้องนี่” ทำให้ทุกคนรู้สึกประทับใจและซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณเป็นอย่างยิ่งที่ทรงเป็นกันเอง และพอพระราชหฤทัยในดนตรีไทยที่จัดแสดงในการประชุมเรื่องไทยศึกษาที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

หลักจากนั้นกลุ่มครูดนตรีไทยได้รับเชิญให้ไปอัดเสียงลงใน compact disc เพื่อบันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ และได้รับเชิญจากสถานีวิทยุ BBC แห่งประเทศอังกฤษ ให้ไปอัดเสียงออกวิทยุ BBC อีกด้วย

นับเป็นเกียรติคุณยิ่งใหญ่ที่กลุ่มดนตรีไทย จากสถาบันต่าง ๆ ได้รับเกียรติเช่นนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยได้รับความสนใจจากนานาชาติในความรู้สึกชื่นชมและประทับใจในทุก ๆ ด้าน โดยผู้เชี่ยวชาญจากประเทศต่าง ๆ มาศึกษาค้นคว้าทำวิจัย รวมทั้งดนตรีไทยของเราก็ได้ไปสร้างชื่อเสียงดังที่ได้บันทึกไว้เป็นประวัติศาสตร์ของโลกต่อไป